

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและ
หมอกควันในเขตเทศบาลตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Public participation in preventing and solving forest fire problems and Smog
in Mae Yuam Subdistrict Municipality Mae Sariang District
Mae Hong Son Province

นายदनัย อุจนะนำ

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่มยุม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม และปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วน

ร่วม สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเริ่ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ร้อยละ 47.8

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม การป้องกันและแก้ไขปัญหา ไฟป่าและหมอกควัน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the factors influencing community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province; 2) examine the level of community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province; 3) compare community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province, based on individual factors; and 4) investigate the relationship between factors influencing participation and community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province. The sample group comprised 379 individuals. Data was collected using questionnaires as the primary tool, and statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and regression analysis.

The research findings were as follows:

1. The factors influencing community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province, were found to be generally high.

2. The overall level of community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province, was found to be high.

3. In the comparison of community participation in preventing and mitigating forest fire and smog based on individual factors including education, gender, age, income, and occupation, no statistically significant differences were observed at the 0.05 significance level.

4. The relationship between factors influencing participation and community participation indicated that empowerment factors and structural factors contributing to engagement explained changes in community participation in preventing and mitigating forest fire and smog in Mae Yaum Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province, accounting for 47.8%.

Keywords : Participation, Prevention and Problem Solving Forest fire and Smog

บทนำ

ปัจจุบันไฟฟ้าเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทย ไฟฟ้าเกิดขึ้นได้จาก 2 สาเหตุ คือไฟฟ้าที่เกิดจากธรรมชาติและไฟฟ้าที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่ล้วนเป็นไฟฟ้าที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น อาจจะมีไฟฟ้าเพื่อล่าสัตว์ การเผาป่าเพื่อต้องการที่ดินทำกิน การเผาเศษวัชพืชหลังฤดูเก็บเกี่ยวแล้วลุกลามไปยังป่าทำให้เกิดไฟฟ้า แต่การเกิดไฟฟ้าในป่าพรุทำให้เกิดความเสียหายมากกว่าเกิดในป่าบก เนื่องจากมีการลุกลามของเชื้อเพลิงชั้นอินทรีย์วัตถุที่ทับถมกันใต้พื้นดินทำให้ดับไฟยากกว่า ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศแล้ว ควันไฟที่เกิดขึ้นจำนวนมากนี้ยังทำให้เกิดภาวะโลกร้อนและไฟป่ายังเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สายพันธุ์ป่าอย่างรวดเร็วและเป็นการทำลายสภาพสมดุลของระบบนิเวศอย่างมหาศาล ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งออกตามความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดภารกิจควบคุมไฟฟ้าเป็นภารกิจถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในภารกิจการอนุรักษ์ฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาไฟฟ้าเกิดขึ้นอย่างรุนแรงทุกปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน สถานการณ์ไฟฟ้าพบว่าเป็นปัญหาทุกอำเภอทั้ง อำเภอเมือง สบเมย แม่สะเรียง แม่ลาน้อย ขุนยวม ปางมะผ้า และปาย ศูนย์ป้องกันแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันไฟฟ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รายงานพบจุดความร้อน ผุ่น และคุณภาพอากาศส่วนใหญ่เป็นปัญหาสูงกว่าค่ามาตรฐาน คุณภาพอากาศโดยรวมอยู่ในระดับมีผลกระทบต่อสุขภาพ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นที่สูงอยู่ลึกในป่าซึ่งมีคนพื้นเมืองอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่และส่วนมากยังมีปัญหาเรื่องความรู้เกี่ยวกับปัญหา สาเหตุและผลกระทบของไฟฟ้าที่มีต่อการดำรงชีวิตของตนเองและผู้อื่นรวมทั้งระบบนิเวศ ดังนั้นจึงเป็นที่ตั้งที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าจึงควรที่จะได้มีการเตรียมความพร้อมในการป้องกันไฟฟ้าและควบคุมหมอกควัน

ในปัจจุบันงานควบคุมไฟฟ้าเป็นภารกิจหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนรวมทั้งเทศบาลตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ประสบปัญหาไฟฟ้าทุกปีและมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน ผลสำเร็จของงานควบคุมไฟฟ้าในท้องถิ่นจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่งานควบคุมไฟฟ้า โดยเริ่มตั้งแต่การป้องกันมิให้เกิดไฟป่าขึ้นด้วยการวางแผนป้องกันที่ต้นเหตุของปัญหาก็จะทำให้ปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขไม่ให้เกิดขึ้น หรือถ้าเกิดไฟป่าขึ้นก็ช่วยบรรเทาความเสียหายต่อพื้นที่ป่าไม้และสภาพแวดล้อม เทศบาลตำบลแม่ยวมจึงได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและควบคุมไฟฟ้าโดยเริ่มจากชุมชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าและมีส่วนร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟฟ้าก็จะทำให้ราษฎรได้รับความรู้ความเข้าใจถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้และจากไฟป่าที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะช่วยป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างยั่งยืน หากมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันและปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมจะช่วยสนับสนุนให้การแก้ไขปัญหา

ไฟฟ้าจะสามารถแก้ไขได้ที่สาเหตุได้อย่างแท้จริงและจะทำให้การแก้ปัญหาไฟฟ้าสามารถแก้ไขปัญหาได้ ประสพผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญและความหมายของการมีส่วนร่วม ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, (2526 : 25) ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันเป็นผลกระทบมาถึงตน

ยุพาพร รูปงาม, (2545 : 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือกระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญา เวสารัชช์, (2528 : 5) ได้สรุปความหมายด้านการดำเนินงานโครงการการมีส่วนร่วมหมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพโดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ความสามารถแรงงานสนับสนุน หรือจัดการทรัพยากรเช่นเงินทุนวัสดุในกิจกรรมการพัฒนา

กระบวนการมีส่วนร่วม ในทัศนะถวิลวดี บุรีกุล และคณะ(2543) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่นำมาประมวลเป็นระดับไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยถวิลวดี ได้ทำวิจัยเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และได้ข้อสรุปถึงกระบวนการมีส่วนร่วมควรมีลำดับขั้นประกอบไปด้วย การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือการวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติและการควบคุมติดตามโดยประชาชน โดยเป็นการเริ่มจากการสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวไปจนถึงสื่อสารสองทางที่เป็นการปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และเมื่อสื่อสารกันเข้าใจตรงกันแล้ว จึงเป็นการร่วมทำ และในที่สุดเป็นการร่วมติดตามควบคุม ซึ่งนับเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสูงสุด อคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ลักษณะการมีส่วนร่วม ในทัศนะไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไว้ในเอกสารประกอบการสอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) และการใช้กลไกทางกฎหมาย ส่วนแนวคิดของ Campbell & Ramseyer (อ้างใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2548) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะที่ไม่มีส่วนร่วมเลย 2) ลักษณะที่มีส่วนร่วมน้อย 3) ลักษณะที่มีส่วนร่วมปานกลาง 4) ลักษณะที่มีส่วนร่วมมาก 5) ลักษณะที่มีส่วนร่วมมากที่สุด

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม Koufman (1949) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขณะที่ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมมีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ส่วน สุธี วรประดิษฐ์ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้นำเสนอปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้สรุปแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ 3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร แต่ Leeder (อ้างใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2548) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ไว้ว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทัศนคติ และค่านิยมของตน ผลประโยชน์ของตน สิ่งที่ตนได้มาหรือหวังเอาไว้ และยังขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและจารีตประเพณี ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะอำนวยไม่ถูกบีบบังคับหรือได้รับการสนับสนุน กระตุ้นยั่วยุและจูงใจให้เกิดขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ปัจจัยสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริง ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วม และปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการได้รับประโยชน์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 7,453 คน (งานแผนเทศบาลตำบลแม่ยวม , มีนาคม 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 379 คน โดยการคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) ใช้วิธีการสุ่มแบ่งชั้น แล้วจึงสุ่มแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ปัจจัยสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริง ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วม และปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยคำถามรวม 15 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 4 ด้าน คือ การวิเคราะห์ปัญหา การดำเนินกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการได้รับประโยชน์ ประกอบด้วยคำถามรวม 16 ข้อ

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม

ลำดับ	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ปัจจัยสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริง	3.80	.575	มาก
2	ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางการเข้าๆ	3.97	.691	มาก
3	ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมๆ	4.10	.795	มาก
รวมเฉลี่ย		3.96	.703	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ตำบลแม่ยม อำเภอมะเสเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้าน

ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 รองลงมาคือด้านปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80

2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา	3.95	.710	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.97	.496	มาก
3	การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์	3.92	.552	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์	3.77	.590	มาก
รวมเฉลี่ย		3.90	.597	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทดสอบสมมติฐานได้ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ในการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 3 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวมีผลเชิงบวกต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามค่าสัมประสิทธิ์จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม และปัจจัย

โครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ร้อยละ 47.8

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือด้านปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) เรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

2. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิพิฐพนธ์ ลิ้มฉัตรชัย (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดไฟป่าและหมอกควัน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ในปัจจุบันภาครัฐได้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น โดยให้ประชาชนร่วมแสดงความเห็นตามวาระโอกาสต่างๆ

3. ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี วรประดิษฐ์ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้นำเสนอปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้สรุป แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ

การศึกษา ประสพการณ์ต่างๆ 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ 3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

4. ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเขีง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทดสอบสมมติฐานได้ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม กับตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเขีง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่า ในการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 3 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวมีผลเชิงบวกต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เรียงตามค่าสัมประสิทธิ์จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม และปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลแม่ยม อำเภอมะเขีง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ร้อยละ 47.8 สอดคล้องแนวคิดของ อรรถพรณ ภมรสุวรรณ (2544) ได้กล่าวว่าการที่ประชาชนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาใด ๆ มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชน เช่น การมีโอกาสนและการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกนโยบายการพัฒนาของรัฐ บทบาทของทางราชการต่อการพัฒนา โครงสร้างทางการเมืองและสังคม เป็นต้น และปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ บรรยากาศองค์กร การติดต่อสื่อสาร กฎระเบียบ การเอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ ประชาคม 4) ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ ศรีคำ. (2548). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวชิรวิทย์ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2543). ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย : การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า : นนทบุรี.

นิพิฐพนธ์ ลิ้มณตชัย. (2561). “การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการแก้ไขปัญหาการเกิดไฟป่า และหมอกควันในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่”. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ 5(2) : 77-84.

ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ยุวัฒน์วุฒิเมธี.(2526). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.

สุธี วรประดิษฐ์. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด : สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด.

สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547). “การศึกษาทางเลือกของชุมชน” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27, 4 (มิถุนายน-สิงหาคม): 18-23.

อรพรรณ ภมรสวรรณ. (2544). การมีส่วนร่วมของสมาชิกนอคมในการจัดการนิคมสร้างตนเองเพื่อการพึ่งตนเอง : ศึกษานิคมสร้างตนเองภาคใต้ตามแผนถนนสภาพนิคม. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

Koufman,H.F. (1949, March). Participation Organized Activities in Selected. Kentucky Localities. Agricultural Experiment Station Bulletins. 1949 : 7.